

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2025-2026

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (30 π.Χ.-330 μ.Χ.)

Το Ρωμαϊκό κράτος (8ος αι. π.Χ. - 4ος αι. μ.Χ.)

- ✓ Λόγοι ανάπτυξης του Ρωμαϊκού Κράτους.
- ✓ Αίτια που οδήγησαν στην παρακμή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ: ΑΠΟ ΤΟΝ 4^ο ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 8^ο ΑΙΩΝΑ (Από το Βιβλίο «ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»)

Ο Κωνσταντίνος Α' και η ίδρυση της Νέας Ρώμης (ΣΕΛ. 6 – 9)

- ✓ Όροι/ Έννοιες κλειδιά: Νέα Ρώμη / Κωνσταντινούπολη, Βυζάντιο / Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, Ρωμαίοι /Ρωμιοί, Ρωμανία
- ✓ Έργο του Κωνσταντίνου Α' (ανόρθωση του κράτους):
  - Διοίκηση-Οικονομία: νέο διοικητικό κέντρο, διάκριση πολιτικής από στρατιωτική εξουσία, κοπή χρυσού νομίσματος)
  - Νέα Ρώμη: ίδρυση Νέας Ρώμης (λόγοι, σημασία)
  - Θρησκευτική πολιτική: Χριστόγραμμα, Διάταγμα των Μεδιόλων-Ανεξιθρησκίας, Α' Οικουμενική Σύνοδος, ερμηνεία και σημασία της θρησκευτικής του πολιτικής

Ο Ιουστινιανός Α' και το έργο του (527-565) (ΣΕΛ. 16 - 18)

- ✓ Εσωτερική πολιτική του Ιουστινιανού:
  - Στάση του Νίκα (Δήμοι του Ιπποδρόμου, αίτια, γεγονότα, αξιολόγηση της στάσης του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας, συνέπειες)
  - Νομοθετικό έργο: αναδιοργάνωση και Κωδικοποίηση του Ρωμαϊκού Δικαίου (χωρίς αναφορά στα ονόματα των συλλογών), σημασία Ιουστινιανείου Δικαίου
  - Οικοδόμηση Αγίας Σοφίας: αρχιτέκτονες, βασικά χαρακτηριστικά (ρυθμός, τρούλος)

✓ **Εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού:**

- Αποκατάσταση της ρωμαϊκής οικουμένης, ανάκτηση εδαφών στη Δύση, πόλεμοι με Πέρσες στην Ανατολή, εισβολή Σλάβων, αποτίμηση της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού, θετικές και αρνητικές συνέπειες

Ηράκλειος και η δυναστεία του (610-717) (ΣΕΛ. 19 – 21)

✓ **Το Βυζάντιο σε κρίση:**

- Λόγοι και συνέπειες της κρίσης

✓ **Εκστρατεία Ηρακλείου:**

- Πόλεμοι με Πέρσες (αρπαγή Τιμίου Σταυρού, Μάχη της Νινεύι), πόλεμοι με Αβάρους – Σλάβους (πολιορκία της Κωνσταντινούπολης)
- Παράγοντες επιτυχίας (στρατηγός – αυτοκράτορας, θρησκευτικός χαρακτήρας των πολέμων, συνεισφορά Εκκλησίας)

✓ **Μεταρρυθμίσεις και εξελληνισμός της κρατικής διοίκησης:**

- Θεσμός των Θεμάτων (διοικητικές περιφέρειες), θεματικός στρατός, στρατιωτικά κτήματα ή στρατιωτόπια, στρατηγός)
- Αξιολόγηση του θεσμού των Θεμάτων
- Χρήση της ελληνικής γλώσσας στη διοίκηση
- Χριστῶ βασιλεύς

ΛΑΟΙ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΓΥΡΟ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η εμφάνιση του Ισλάμ και η εξάπλωση των Αράβων (Από το Βιβλίο «ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» ΣΕΛ. 26 – 28)

✓ **Μουσουλμανική Θρησκεία:**

- Ισλάμ, Μουσουλμάνος / Κοράνι, Τζιχάντ (ιερός πόλεμος), μάρτυρες της πίστης, χαλίφη

✓ **Εξάπλωση των Αράβων:**

- Παράγοντες που συνέβαλαν στη ραγδαία εξάπλωση των Αράβων
- Μάχη του Πουατιέ και σημασία της ήττας των Αράβων
- Συνέπειες της εξάπλωσης των Αράβων

Αραβικές Επιδρομές στην Κύπρο (7ος - 10ος αι.). Οι Μαρωνίτες στην Κύπρο

✓ **Αραβικές Επιδρομές στην Κύπρο:** (ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» ΣΕΛ. – 74- 75)

- Αίτια αραβικών επιδρομών
- Επιδρομές του Μοαβία (απλή αναφορά)
- Χαλά Σουλτάν Τεκκέ (σημασία του μνημείου για το Ισλάμ)
- Καθεστώς συγκυριαρχίας
- Μετοικεσία Κυπρίων
- Συνέπειες αραβικών επιδρομών
- Απελευθέρωση της Κύπρου επί Νικηφόρου Φωκά

✓ **Οι Μαρωνίτες στην Κύπρο:** (ΑΠΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ)

- Λόγοι εγκατάστασης Μαρωνιτών στην Κύπρο τον 7^ο – 8^ο αι. μ.Χ.
- Συμβολή των Μαρωνιτών στην κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του νησιού

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΚΜΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ 8ο ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 11ο ΑΙΩΝΑ (Από το Βιβλίο « ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»)

Η Εικονομαχία: (ΣΕΛ. 34 – 35)

✓ **Όροι/ Έννοιες κλειδιά:**

- εικονομάχοι / εικονοκλάστες
- εικονόφιλοι / εικονολάτρες
- αναστήλωση των εικόνων
- ✓ **Συνέπειες της έριδας για το ζήτημα των εικόνων:**
- πολιτικές και πολιτιστικές επιπτώσεις της Εικονομαχίας

Κύπρος κατά την Κυρίως Βυζαντινή Περίοδο (965-1191) (ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» ΣΕΛ. 76)

✓ **Διοίκηση** – κατεπάνω

- Λόγοι αποστασιών βυζαντινών διοικητών - αποστασία Ισαάκιου Κομνηνού
- Τερματισμός Βυζαντινής κυριαρχίας στην Κύπρο (Ριχάρδος Α΄ Λεοντόκαρδος)
- ✓ **Άμυνα**- σημασία της στρατηγικής θέσης της Κύπρου για τα συμφέροντα του Βυζαντίου, αμυντική οχύρωση του νησιού (Αγίου Ιλαρίωνα, Βουφαβέντο, Καντάρας)
- ✓ **Τέχνη**- προστατευόμενα εκκλησιαστικά μνημεία της UNESCO (Παναγία της Ασίνου, Παναγία του Άρακα)

**Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο και την Ανατολική Μεσόγειο
(Από το Βιβλίο « ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» ΣΕΛ. 59, 62, 63)**

- ✓ **Όροι/ Έννοιες κλειδιά:**
  - Ιερός πόλεμος
  - Σταυροφορίες (ορισμός, αίτια): απλή αναφορά σε θρησκευτικά αίτια (1η-3η Σταυροφορία) και υλικά αίτια (4η Σταυροφορία)
- ✓ Αποτίμηση αποτελεσμάτων των τριών πρώτων Σταυροφοριών
- ✓ Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204), άμεσες συνέπειες, απόδοση σημαντικότητας στο γεγονός της Άλωσης, συνέπειες για το μέλλον της Αυτοκρατορίας
- ✓ Λατινικά και Ελληνικά κράτη.
- ✓ Ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης από το κράτος της Νίκαιας 1261.

Ο ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 5ο ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ 10ο ΑΙΩΝΑ

Η Φεουδαρχία στη Δυτική Ευρώπη (ΑΠΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ)

- ✓ Βασικά χαρακτηριστικά της φεουδαρχικής κοινωνίας (φέουδο, φεουδάρχης, δουλοπάροικος, κοινωνική πυραμίδα)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΛΩΣΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (1204-1453)

**Η εμφάνιση και η εξάπλωση των Οθωμανών Τούρκων. Η Άλωση της Πόλης (1453)
(Από το Βιβλίο « ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»)**

- ✓ **Η αδυναμία του Βυζαντίου και η εξάπλωση των Οθωμανών (ΣΕΛ. 65 – 66)**
  - Λόγοι εξασθένησης του Βυζαντίου: (εμφύλιοι πόλεμοι, οικονομική και στρατιωτική κατάρρευση του κράτους, επαναστάσεις λαϊκών στρωμάτων)
  - Επέκταση Οθωμανών στη Μικρά Ασία και στα Βαλκάνια
  - Παιδομάζωμα – γενίτσαροι
- ✓ **Πολιορκία και Άλωση της Πόλης (1453): (ΣΕΛ. 67)**
  - αντίπαλοι ηγέτες, πολιορκία, αντίσταση, κατάκτηση-ληηλασία
- ✓ **Συνέπειες της Άλωσης για τον Ελληνισμό και την Ευρώπη:**
  - ο τραυματισμός του γοήτρου και της περηφάνιας του Βυζαντίου

- η πνευματική κληρονομιά του Βυζαντίου μεταφέρεται από τους βυζαντινούς λογίους στη Δύση
- οι Οθωμανοί έκλεισαν τους δρόμους της Ανατολής ωθώντας τους ευρωπαίους στις μεγάλες ανακαλύψεις)

Η Φραγκοκρατία στην Κύπρο (1192-1489). Οι Λατίνοι στην Κύπρο (ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» ΣΕΛ. 80 – 83)

- ✓ Κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο και τελική μεταβίβασή της στους Λουζινιάν.
- ✓ Πολίτευμα: βασιλιάς, Υψηλή Αυλή, Χαμηλή Αυλή, Ασσίζες.
- ✓ Κοινωνία: φεουδαρχικό σύστημα (Φεουδάρχες, Αστοί, Πάροικοι, Περπουριάριοι, Φραγκομάτοι - κοινωνική πυραμίδα).
- ✓ Τέχνη: γοτθική εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, βυζαντινή εκκλησιαστική αρχιτεκτονική (ξυλόστεγοι ναοί, φραγκοβυζαντινός ρυθμός).
- ✓ Οι Λατίνοι στην Κύπρο:
  - Λόγοι εγκατάστασης Λατίνων στην Κύπρο κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας
  - Συμβολή των Λατίνων στην κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του νησιού

Η Τουρκοκρατία στην Κύπρο (1571-1878 μ.Χ.). (ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» ΣΕΛ. 98-101)

- ✓ Διοίκηση
  - Οι πολιτικές – διοικητικές αλλαγές στην Κύπρο την περίοδο της Οθωμανοκρατίας. (αυτοδιοίκηση κοινοτήτων (μουχτάρης), θεσμός δραγομανίας, αξιολόγηση της δράσης και του έργου του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου).
  - Εμφάνιση και εξέλιξη της μουσουλμανικής κοινότητας, (εγκατάσταση στρατιωτών, εποικισμός, εξισλαμισμοί, δημογραφική εξέλιξη, Λινοβάμβακοι, κοινοί αγώνες Χριστιανών και Μουσουλμάνων κατά της οθωμανικής διοίκησης).
- ✓ Κοινωνία – Εκκλησία
  - Κοινωνικές και θρησκευτικές αλλαγές στην Κύπρο την περίοδο της Οθωμανοκρατίας (ο εθναρχικός ρόλος της Εκκλησίας, αποτίμηση της συμβολής της Εκκλησίας στην εκπαίδευση και διατήρηση της εθνικής και θρησκευτικής ταυτότητας των Ελλήνων της Κύπρου, ραγιάδες).